

Detencja psychiatryczna orzekana jako środek zabezpieczający w świetle badań aktowych

Małgorzata Pyrcak-Górowska

Kraków 2017

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Przedmowa	15
Wprowadzenie. Ustalenia terminologiczne	17
Rozdział I Geneza, historia i cele stosowania detencji psychiatrycznej	25
1. Geneza koncepcji środków zabezpieczających jako środków reakcji na niebezpieczeństwo ze strony sprawców czynów zabronionych	25
2. Umieszczenie w zakładzie leczniczym sprawców nieodpowiedzialnych w świetle k.k. z 1932 r.	29
3. Umieszczenie sprawcy niepoczytalnego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym w świetle k.k. z 1969 r.	34
4. Umieszczenie sprawcy niepoczytalnego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym w k.k. z 1997 r. w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej k.k. i k.k.w.	38
5. Cechy i cele stosowania detencji psychiatrycznej jako środka zabezpieczającego	40
Rozdział II Model orzekania oraz wykonywania detencji psychiatrycznej w świetle obowiązujących regulacji prawnych, poglądów doktryny i orzecznictwa	43
1. Materialnoprawne aspekty orzekania detencji psychiatrycznej	43
1.1. Stan niepoczytalności. Związek pomiędzy popełnionym i grożącym czynem zabronionym a chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym sprawcy	44

1.2.	Sprawstwo i czyn zabroniony w rozumieniu art. 93g § 1 k.k. Niepoczytalność a strona podmiotowa	46
1.3.	Popętnienie czynu o znacznej społecznej szkodliwości jako podstawa zastosowania detencji psychiatrycznej	59
1.4.	Zasada niezbędności (<i>ultima ratio</i>) orzekania detencji psychiatrycznej	68
1.5.	Zasada proporcjonalności detencji psychiatrycznej. Wysokie prawdopodobieństwo popełnienia kolejnego czynu zabronionego	71
1.6.	Problem stosowania art. 4 k.k. Stosowanie zasady <i>lex severior retro non agit</i> do detencji psychiatrycznej	75
1.7.	Przedawnienie karalności a stosowanie detencji psychiatrycznej	81
2.	Proceduralne aspekty orzekania o detencji psychiatrycznej	85
2.1.	Szczególny charakter postępowania zmierzającego do zastosowania detencji psychiatrycznej	85
2.2.	Obrona obligatoryjna	86
2.3.	Tymczasowe aresztowanie	89
2.4.	Wniosek prokuratora o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających	97
2.5.	Postępowanie w przedmiocie umorzenia postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego jako postępowanie jurysdykcyjne	100
2.6.	Forum rozpoznania wniosku z art. 324 § 1 k.p.k. Skład sądu	103
2.7.	Strony i inni uczestnicy postępowania. Jawność wewnętrzna i zewnętrzna posiedzenia i rozprawy	109
2.8.	Postępowanie dowodowe przed sądem I instancji	115
2.9.	Obowiązek wysłuchania biegłych w postępowaniu zmierzającym do zastosowania detencji psychiatrycznej. Wymogi formalne opinii biegłych. Ocena dowodu z opinii biegłych. Obserwacja psychiatryczna	122
2.10.	Formy orzeczenia sądu. Uzasadnienie orzeczenia o umorzeniu postępowania i zastosowaniu detencji psychiatrycznej. Zwyczajne środki zaskarżenia	132
2.11.	Pokrzywdzony w postępowaniu prowadzonym w sprawie osoby niepoczytalnej	140
2.12.	Nadzwyczajne środki zaskarżenia	145
2.13.	Wpis do Krajowego Rejestru Karnego. Problem stygmatyzacji niepoczytalnego sprawcy czynu zabronionego	148
3.	Wykonywanie detencji psychiatrycznej	150
3.1.	Rodzaje szpitali psychiatrycznych	150
3.2.	Komisja psychiatryczna do spraw środków zabezpieczających	154
3.3.	Procedura umieszczenia sprawcy w odpowiednim szpitalu psychiatrycznym	157
3.3.1.	Wykonalność orzeczenia o umieszczeniu niepoczytalnego sprawcy w szpitalu psychiatrycznym	157
3.3.2.	Kryteria klasyfikowania sprawców do szpitali psychiatrycznych o odpowiednim zabezpieczeniu. Opinia komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających	158
3.3.3.	Postanowienie o wyznaczeniu odpowiedniego szpitala psychiatrycznego	162
3.3.4.	Wykonanie postanowienia o określeniu rodzaju szpitala psychiatrycznego. Postępowanie w wypadku braku miejsc w wyznaczonym szpitalu psychiatrycznym	163

3.3.5.	Kolejność wykonywania kar i środków zabezpieczających	170
3.4.	Przenoszenie sprawcy do innego szpitala psychiatrycznego. Zmiana stopnia zabezpieczenia szpitala, w którym przebywa sprawca	171
3.5.	Wykonywanie detencji w szpitalu psychiatrycznym – zagadnienia szczegółowe. Status prawny niepoczytalnego sprawcy przymusowo umieszczonego w szpitalu psychiatrycznym tytułem środka zabezpieczającego	174
3.5.1.	Przymus leczenia	174
3.5.2.	Regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania środków zabezpieczających. Prawa i obowiązki sprawcy, wobec którego wykonywany jest środek zabezpieczający. Kontrola przedmiotów i pomieszczeń. Osobiste kontakty z osobami odwiedzającymi	178
3.5.3.	Możliwość udzielenia przerwy lub przepustki ze szpitala psychiatrycznego	184
3.5.4.	Stosowanie przymusu bezpośredniego	188
3.5.5.	Nadzór i kontrola nad wykonywaniem detencji psychiatrycznej	193
3.6.	Okresowa kontrola sądu. Zwalnianie sprawcy ze szpitala psychiatrycznego	201
3.6.1.	Okresowa opinia o stanie zdrowia psychicznego sprawcy	202
3.6.2.	Przesłanki zwolnienia sprawcy ze szpitala psychiatrycznego	203
3.6.3.	Trudna sytuacja życiowa sprawcy a możliwość zwolnienia ze środka zabezpieczającego. Pomoc dla sprawcy zwalnianego ze szpitala psychiatrycznego	206
3.6.4.	Kwestie proceduralne związane z orzekaniem o dalszym stosowaniu lub zwolnieniu z detencji. Udział w posiedzeniu sądu oraz wystuchanie biegłych	209
3.7.	Ponowne umieszczenie sprawcy w odpowiednim szpitalu psychiatrycznym	217
3.8.	Przedawnienie wykonania detencji psychiatrycznej	221
4.	Postulaty <i>de lege ferenda</i> sformułowane na podstawie analizy obowiązujących regulacji prawnych	223
Rozdział III Detencja psychiatryczna w świetle badań aktowych		231
1.	Cel, zakres i metodologia przeprowadzonych badań aktowych, opis procedury badawczej oraz sposób prezentacji wyników badań	231
2.	Detencja psychiatryczna w statystykach Prokuratury Generalnej i Ministerstwa Sprawiedliwości	239
3.	Sposób zakończenia postępowania prowadzonego wobec osób niepoczytalnych w świetle danych prokuratur rejonowych	242
4.	Detencja psychiatryczna w świetle badań przeprowadzonych w sądach rejonowych	244
4.1.	Zagadnienia związane z prawem karnym materialnym	244
4.1.1.	Czyny zabronione stanowiące podstawę umieszczenia sprawców niepoczytalnych w szpitalu psychiatrycznym z uwzględnieniem ich kwalifikacji prawnej i narażonego lub naruszonego dobra prawnego	244
4.1.2.	Problem realizacji znamion czynu zabronionego. Czyn ciągły. Występek o charakterze chuligańskim	247

Spis treści

4.1.3.	Stopień społecznej szkodliwości popełnionego czynu zabronionego	255
4.1.4.	Wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego i konieczności zastosowania detencji psychiatrycznej	269
4.2.	Zagadnienia proceduralne	276
4.2.1.	Stosowanie środków zapobiegawczych	276
4.2.2.	Biegli w postępowaniu zmierzającym do umorzenia postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego	281
4.2.3.	Aktywność obrońcy w postępowaniu jurysdykcyjnym	289
4.2.4.	Forum rozpoznania wniosku prokuratora z art. 324 k.p.k. i forma orzeczenia wydanego przez sąd I instancji	290
4.2.5.	Obecność i udział podejrzanego w postępowaniu przed sądem I instancji. Postępowanie dowodowe	292
4.2.6.	Podstawa dowodowa ustaleń faktycznych dotyczących realizacji znamion typu czynu zabronionego oraz ocena dowodów w uzasadnieniu orzeczenia sądu I instancji	299
4.3.	Postępowanie wykonawcze	303
4.3.1.	Uwagi ogólne dotyczące przeprowadzonych badań nad postępowaniem wykonawczym	303
4.3.2.	Odpowiedni szpital psychiatryczny	304
4.3.3.	Umieszczanie sprawcy w odpowiednim szpitalu psychiatrycznym	307
4.3.4.	Sporządzanie okresowych opinii o stanie zdrowia sprawcy oraz orzekanie o dalszym stosowaniu detencji psychiatrycznej w trybie art. 203 i art. 204 k.k.w.	316
4.3.5.	Czas pobytu w szpitalu psychiatrycznym sprawców, którzy zostali zwolnieni z detencji. Przestanki zwolnienia sprawcy ze szpitala psychiatrycznego	323
5.	Podsumowanie wniosków z badań aktowych	332
	Zakończenie	347
	Kwestionariusz badań aktowych	351
	Wykaz źródeł	357